

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Stapelplein (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2017A247
Maart 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bv, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	9
1.4	Conclusie	9
2	Bibliografie.....	10

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	7
---	---

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
--	---

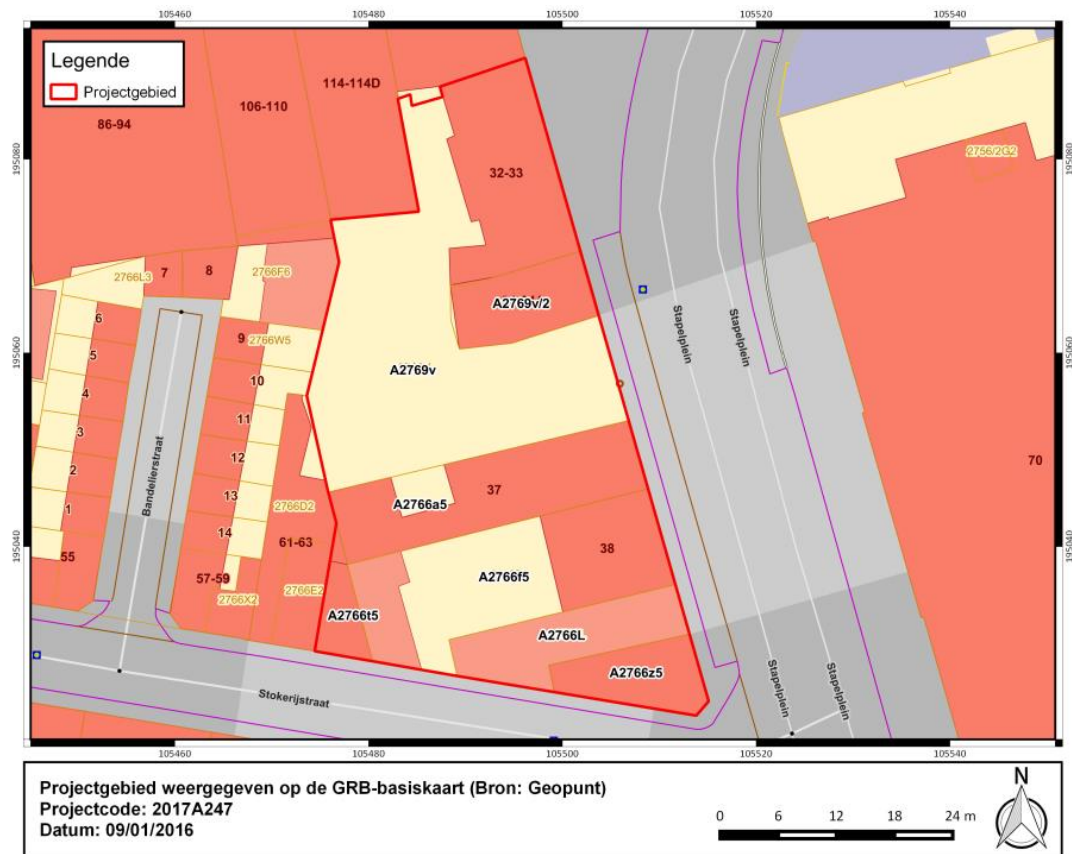

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
b) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert BVBA Ten Briele 14 bus 15 8200 Brugge	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	/
	Postcode	9000
	Adres	Stapelplein 32-39
	Toponiem	Stapelplein
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 105445 Y _{min} = 195020 X _{max} = 105550 Y _{max} = 195093
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Gent, Afdeling 1, Sectie A, nr's 2769v/2, 2769v, 2766a5, 2766r5, 2766f5, 2766l, 2766z5 Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de ontwikkeling van een meergezinswoning met commerciële ruimte bestaande uit 22 units, en 6 kantoren, met ondergrondse parkeergarage. Om deze ontwikkeling te kunnen realiseren dient de bestaande bebouwing grotendeels gesloopt te worden (inclusief de kelder thv. huisnummer 38, die een diepte heeft van 2.5m), met uitzondering van de panden met huisnummers 32 en 33. De ondergrondse parking (133 m²) bevindt zich grotendeels over de volledige oppervlakte van het onderzoeksterrein. De uitgraafdiepte bedraagt ca. 3,3 m.

Landschappelijk gezien situeert het plangebied zich in stedelijke gebieden en havengebieden. Gent is gesitueerd op de oevers van de Leie en de Schelde. Door de eeuwen heen waren deze rivieren de belangrijkste waterwegen waarlangs handelsverkeer heeft plaatsgevonden. Het plangebied situeert zich in een laagvlakte met een zacht landschappelijk reliëf. Vóór het graven van het dok, net ten oosten, was het gebied onderdeel van de valleibodem van de buitenste Oude Leiearm, en was het nat meersgebied.¹ Dit alluviaal gebied van de Leie ligt tussen 4 en 6 m TAW. De Blandijnberg situeert zich in het zuidwesten; ten zuiden en zuidoosten situeren zich de zandruggen van Sint-Amandsberg; en in het noordwesten ligt een dekzandrug waarop Muide zich later ontwikkeld heeft. Gezien het projectgebied op een hoogte ligt van ca. 7,4 m TAW en een vlak verloop kent, valt het op dat het projectgebied zich net op een rugje bevindt. Er zijn enkele ruggen te herkennen doorheen het verloop van het hoogteverloop. Deze kleine rug verklaart de afwezigheid van fluviatiele afzetting van het Holocene waardoor het projectgebied zich in het Quartair Type 3 bevindt i.p.v. Type 3a en dus geen fluviatiele afzetting bevat bovenop het eolische dek (cf. infra). Wanneer er naar boringen gekeken worden aan het Handelsdok, net ten oosten van het projectgebied, met identificatie handelsdok-B214, handelsdok-215 en handelsdok-216, dan kan afgeleid worden dat er inderdaad geen fluviatiel afzetting aanwezig is aan de top maar een eolische afzetting van leem tot zand. Type 3 bestaat uit een basislaag van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene (zand tot zandleem). In deze eolische afzetting kunnen eventueel hellingsafzettingen voorkomen van het Quartair. De bodem ter hoogte van het plangebied wordt als een bebouwde kunstmatige bodem getypeerd. Door de aanwezige bebouwing of verharding is de natuurlijke bodem vaak niet meer herkenbaar. Tevens kan deze volledig zijn verstoord.

Op de Deventerkaart is duidelijk dat het projectgebied zich net buiten de Gentse bebouwde stadskern bevindt en dat het gebied niet bebouwd is. Op de kaart van Braun & Hogenberg is een molen zichtbaar die mogelijk binnen het onderzoeksterrein gesitueerd is, hoewel dit niet met zekerheid valt aan te tonen. Mogelijk loopt er ook een weg doorheen de planlocatie. Het overige deel van het onderzoeksterrein is niet bebouwd en bestaat uit weiland. Dit geldt eveneens voor de Sanderuskaart. Op de Ferrariskaart is duidelijk te zien dat het onderzoeksterrein volledig bestaat uit kleine waterwegen en weiland. Het projectgebied situeert zich nabij de stadsomwalling van Gent. De Vandermaelenkaart illustreert het toegenomen belang van de locatie binnen een industriële context. Aan de oostzijde van het onderzoeksterrein situeert zich een waterloop, die wordt aangeduid met de benaming 'Bassin'. Dit Bassin is rechtstreeks verbonden met Gent-Zeehaven. Dankzij de aanleg van het Kanaal Gent-Terneuzen krijgt de stad in 1827 immers een eigen haven. Het Bassin (Handelsdok) is een van de oudste dokken van de haven van Gent (samen met het Houtdok en het Achterdok) en werd aangelegd in 1829. Tegen het midden van de 19de eeuw ging Gent volop verder met de ontwikkeling van de haveninfrastructuur. In 1844 werd de eerste steen van het Stapelhuis gelegd, alwaar zich thans het Handeldokcentrum situeert. Voor 1919 werd het Stapelhuis, dat zich ten oosten van het onderzoeksterrein situeert, aangeduid met de benaming Entrepot. In 1919 brandde het

¹ Stoops G., 2016.

Entrepot af, waarna het in 1921 vervangen werd door het huidige gebouw. In het noordelijk deel van het projectgebied situeert zich een tweestel van kleine bouwstructuren. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw illustreert een toename van de bebouwing ter hoogte van de planlocatie gedurende de tweede helft van de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw, wat te wijten is aan de gunstige ligging voor industriële ontwikkeling. Het onderzoeksterrein is op de kaart quasi volledig bebouwd. Deze situatie is tot op heden ongewijzigd gebleven.

Binnen de contouren van het plangebied werden in het verleden nog geen archeologische waarden vastgesteld. In de ruime omgeving kunnen wel enkele gekende waarden geconstateerd worden. Allen zijn gesitueerd in zuidwestelijke richting. Het betreft voornamelijk restanten van bakstenen structuren uit de nieuwe tijd en sporen en vondsten uit de late middeleeuwen.

Concreet kan op basis van deze bureaustudie redelijkerwijs aangenomen worden dat het potentieel op kennisvermeerdering laag is, gelet de landschappelijke situatie, de historische-cartografische gegevens en het huidige gebruik van het projectgebied.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken aan het Stapelplein te Gent worden geen verdere onderzoeksdaten aanbevolen. De kans dat de uitvoering van de vergunningsaanvraag in kwestie archeologische sporen zal verstoren wordt zeer laag ingeschat. Eerst en vooral dient gewezen te worden op de landschappelijke situatie. Volgens de quartairgeologische kaart wordt het projectgebied gekenmerkt door een afwezigheid van een fluviatiele afzetting van het Holoceen bovenop het eolische dek. Dit wordt bevestigd door boringen net ten oosten van het projectgebied. De verklaring hiervoor wordt gevormd door de inplanting van het projectgebied op een opduiking, tevens aangetoond door het DHMV. Eventuele aanwezige archeologische sporen zijn m.a.w. op een vrij geringe diepte te verwachten; de kans op goed geconserveerde, afgedekte sites is klein. Het historisch-cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat het projectgebied, dat zich steeds buiten het stedelijke weefsel van Gent situeerde, sinds het midden van de 16de eeuw een sterk ruraal karakter had. Het projectgebied onderging grote wijzigingen vanaf het midden van de 19de eeuw onder invloed van de industriële ontwikkeling. Deze ontwikkeling heeft geresulteerd in een toename van de bebouwing binnen de grenzen van het projectgebied. Momenteel is het projectgebied in grote mate bebouwd en verhard. Het valt dan ook te verwachten dat de bodem op diverse deellocaties sterk geroerd is. Bijkomend archeologisch onderzoek is aldus weinig zinvol.

Uiteraard dient de uitvoerde van de werken zich bewust te zijn van de archeologische meldingsplicht, conform artikel 5.1.4 van het huidige decreet betreffende het onroerend erfgoed.

1.4 Conclusie

De opdrachtgever plant de realisatie van een meergezinswoning met commerciële ruimte en kantoren aan het Stapelplein te Gent. De doorslaggevende argumenten daarvoor zijn de landschappelijke situatie, de historische-cartografische gegevens en het huidige gebruik van het projectgebied. Het bureaustudie heeft aangetoond dat het potentieel op kennisvermeerdering laag is. In het kader van deze vaststelling moet, indien de financiële kost van het archeologisch onderzoek wordt afgewogen tegenover de eventuele kenniswinst, afgezien worden van verdere onderzoeksdaten.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.